

Товариства українських поступовців

Утворення та діяльність Товариства українських поступовців

Вступ

- В Наддніпрянщині на початку ХХ століття набула значного поширення така форма об'єднання громадсько-політичних сил, як партії. Поряд з ними на теренах Східної України в цей період активно діяли також інші політичні утворення — товариства, союзи тощо. Ці об'єднання нерідко називали себе партіями, проте насправді були гуртковими структурами з програмними та статутними елементами. До таких громадсько-політичних організацій належало і Товариство українських поступовців (ТУП), яке в міжреволюційний період зіграло важливу роль координатора українського національного руху. Вітчизняний історичний досвід переконує, що переважна більшість українських політичних партій та організацій стала активним учасником визвольних змагань початку ХХ століття, зробила суттєвий внесок у розвиток суспільно-політичної думки, сприяла формуванню демократичних політичних традицій.

Утворення Товариства українських поступовців

- Товариство українських поступовців постало як результат насамперед внутрішньопартійних розбіжностей, що тимчасово посилилися в Українській демократично-радикальній партії (УДРП) у зв'язку з поразкою революції 1905 – 1907 рр. та посиленням реакції в Росії. Також внаслідок подальших політичних репресій і знищення кадрів, партійне життя поступово завмирало, частина партії стала на шлях культурницької діяльності.
- Керівництво “радикального” крила УДРП на чолі з С.Єфремовим в середині 1908 р. поставило питання про необхідність створення нової української демократично-автономістської політичної партії. Ймовірно, однією з головних причин такої позиції “радикалів” були їх сумніви в здатності, за визначенням С. Єфремовим, основного ядра УДРП (тобто її “демократичної” більшості) продовжувати політичну діяльність. Певно, свою роль відіграли і політичні амбіції “радикальної” меншості, яка не могла остаточно змиритися з її значною мірою другорядним становищем у партії.

● Сергій Єфремов (1876—1939)

Громадсько-політичний і державний діяч, літературний критик, історик літератури, член Наукового товариства ім. Т. Шевченка у Львові, один із засновників УРП і Товариства українських поступовців, член Української Центральної Ради, секретар міжнаціональних справ Генерального Секретаріату УЦР, віце-президент ВУАН (1922—1928 рр.), засуджений як один із керівників СВУ.

ТУП не було власне партією і ставило на меті спільну працю українців у боротьбі за національні інтереси.

- Очолювала організацію рада, що обиралась щорічним з'їздом. В різний час у її складі перебували: М.Грушевський, С.Єфремов, В. Винниченко, Є.Чикаленко, І.Шраг, С.Петлюра, Л.Старицька-Черняхівська, П.Стебницький.
- Восени 1914 р. було прийнято компромісне рішення - ТУП зайняло нейтральну позицію щодо війни та воюючих сторін. Рада ТУП засудила російську політику в окупованій Галичині, а в грудні 1916 р. випустила декларацію під заголовком «Наша позиція» з вимогами: припинення війни, надання Україні автономного статусу у федеративній Росії, забезпечення культурно-національних і політичних прав українського народу тощо. Після Лютневої революції 1917 р.

Грушевський Михайло Сергійович (1866 - 1934)

- Президент УНР. З 1897 - голова Наукового товариства імені Шевченка, яке очолював до 1914 року. Грушевський заснував (1908) Товариство українських поступовців (ТУП). З березня 1917 р.—голова Центральної Ради та її виконкому. З квітня 1918 р.—Президент УНР. За Гетьманщини перебував у підпіллі. У 1919 р. емігрував за кордон (Прага, Берлін, Відень, Женева, Париж).

Михайло Грушевський

Діяльність Товариства українських поступовців

- Діяльність полягала в організованій підтримці тих українських товариств та видань, які відповідали зазначеним вище принципам, у намаганнях здобути прихильників у думських та земських колах; в ознайомленні російського закордонного громадянства із завданнями й характером українського руху. Не маючи свого представництва у Державній Думі, Товариство українських поступовців намагалося підтримувати зв'язки з російськими політичними партіями для того, щоб вони виступали в Думі на захист українських інтересів. Такі зв'язки були встановлені, зокрема, з кадетами, трудовиками й соціал-демократами.
- Товариство підтримувало також активні політичні зв'язки і з російським союзом автономістів-федералістів. Делегати ТУПу (М. Грушевський, І. Шраг, П. Чижевський) взяли участь в установчому з'їзді цього політичного об'єднання, а також виступили з ініціативою випуску російською мовою місячника під назвою "Области и народы".
- Проте, напередоні нової сесії, взимку 1914 року, лідер кадетів П.Мілюков зустрічався з членами ТУПу – М.Грушевським, Ф. Матушевським, Є. Чикаленком. Поступовці вимагали підтримки їх вимог щодо національно-територіальної автономії України, однак П.Мілюков відмовився це робити. Таким чином, ТУП мало в особі конституційних демократів дуже ненадійного союзника

Засноване 1908 р. в Києві Товариство українських поступовців об'єднало розрізнені сили українського національного руху і таким чином сприяло їхній консолідації напередодні визвольних змагань 1917–1920 рр.

Товариство українських поступовців
(В. Винниченко, С. Петлюра,
М. Грушевський, Є. Чикаленко)

Керівні принципи:

Автономія

Конституціоналізм

Парламентаризм

Демократичні керівні принципи діяльності Товариства українських поступовців дозволили його членам стати біля витоків та очолити діяльність Центральної Ради 1917–1918 рр.

Висновок

- Отже, засноване товариство у вересні 1908 групою колишніх членів Української демократично-радикальної партії, об'єднувало представників творчої інтелігенції, які головною метою вважали відстоювання національних інтересів українського народу. Програма і тактика ТУП були близькими до кадетів. Політична платформа ґрунтувалася на визнанні принципів конституційного парламентаризму та автономії України. Програма-мінімум в основному будувалася на ґрунті культурництва і передбачала відродження української національної культури та мови.
- Загалом програма ТУПу зводилась до трьох основних вимог:
 - 1. Парламентаризм як основа загальнодержавного ладу;
 - 2. Федеративна перебудова Росії як засіб забезпечення права українського населення;
 - 3. Національно-територіальна автономія України у складі Росії;
- Як на початку ХХ століття, так і в його кінці в Україні гостро відчувається потреба в могутній, авторитетній всеукраїнській громадсько-політичній організації, яка б об'єднала всі соціальні верстви населення, розпорошені політичні сили під прапором розбудови української державності. Корисним в її діяльності міг би стати і повчальний досвід Товариства українських поступовців